Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2-6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

19.10.2020

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

VIITE Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö (HE 146/2020 vp) Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

ASIA Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 ja esittää sen kalatalouden edistämisen (30.40.51) osalta lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Tausta

Kalastuslain 82 §:n 1. momentin mukaan kalastonhoitomaksuina kertyneet varat käytetään seuraaviin käyttötarkoituksiin:

1) kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin;
2) kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin;
3) kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin;
4) kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusopastoimintaan perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille; sekä
5) valtiolle ja Metsähallitukselle kalastonhoitomaksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen.
Lisäksi MMM voi käyttää maksuvaroja 2. momentin mukaisten menojen maksamiseen.

Talousarvioesityksessä vuoden 2021 kertymäksi arvioidaan 8,9 miljoonaa euroa, kun vuonna 2020 arvioitu kertymä oli 8,561 miljoonaa euroa. Kasvua on 0,339 miljoonaa euroa eli 4,0 %.

Kalastuslain 82 §:n mukaisin käyttötarkoituksiin osoitettujen määrärahojen prosentuaaliset jakosuhteet (%) pohjautuvat kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietintöön vuodelta 2012

(Taulukko 1). Heti vuodesta 2016 lähtien on Metsähallitukselle kuitenkin osoitettu määrärahaosuus ollut suurempi alentaen muiden käyttötarkoituksien osuuksia. Esitetyt ja sittemmin päätetyt määrärahaosuudet ovat sittemmin pysyneet vuosina 2016–2020 varsin vakioina. Poikkeuksena on vuotta 2018 koskeva talousarvioesitys, jolloin budjettilakiesityksenä annetun kalastonhoitomaksun hinnankorotuksen mukainen tuotto-odote yritettiin täysimääräisesti ohjata omistajakorvauksiin (käyttötarkoitus 4). Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön (MmVM 10/2017 vp) mukaisesti lisäkertymä ohjattiin lopulta 70 prosenttisesti omistajakorvauksiin. Tämän seurauksena käyttötarkoituksien 1–3 jako-osuus putosi pysyvästi noin viisi prosenttia ja vastaavasti omistajakorvaukset nousivat viisi prosenttia.

Taulukko 1. Kalatalouden edistämisen talousarvioehdotukset kalastuslain 82 §:n 1. momentin käyttötarkoituksiin vuosille 2016–2021 prosentuaalisina jakosuhteina esitettynä. *Vuoden 2021 osuuksien summasta puuttuu 1,1 %. Se vastaa 100 000 € määrärahaa, joka on varattu 82 §:n 2. momentin mukaisten menojen maksamiseen. Aiemmissa talousarvioesityksissä se on sisällytetty käyttötarkoituksiin 1–3, joten vuosien 2016–2020 talousarvioesityksissä ei käyttötarkoituksiin 1–3 osoitettu määräraha ole ollut täysimääräisesti niihin käytössä.

Kalastuslaki 82 §	**Työryhmän esitys (2012*)**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Käyttötarkoitukset 1–3	65,4	62,5	62,1	57,6	57,1	56,8	55,6
Käyttötarkoitus 4	30,8	30,2	29,9	35,4	35,4	35,6	35,6
Käyttötarkoitus 5	3,8	7,2	8,0	6,9	7,5	7,6	7,6
Summa (%)	100	100	100	100	100	100	98,9*

* Laskettu kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietinnöstä vuodelta 2012.

Vapaa-ajankalastajien kanta

Kuluva vuosi on osoittanut, että kalastusharrastuksella on edelleen valtava vetovoima nyky-yhteiskunnassa. Kalastuksen ja kalastajamäärien kasvun seurauksena on kalastonhoitomaksukertymä kivunnut ennätyksellisesti yli 10 miljoonan euron. Kertymä lähestyy 10,6 miljoonan euron tavoitetta, joka sille asetettiin kalastuslain kokonaisuudistuksen jälkeisessä ensimmäisessä, vuotta 2016 koskevassa talousarviossa. Suuria hyötyjiä ovat kalastusharrastus, siitä riippuvaiset ja hyötyvät elinkeinot sekä kalatalous, jonka edistämisen rahoitus perustuu yksinomaan kalastuksen harrastajilta kerättyihin kalastonhoitomaksuvaroihin. Nämä rahat tulevat kuitenkin käyttöön vasta vuonna 2022. Vuonna 2021 on jaossa alle yhdeksän miljoonaa euroa. On olemassa ilmeinen vaara, ettei tällä rahalla pystytä riittävästi neuvomaan ja kannustamaan tänä vuonna kalastonhoitomaksun turvin ensimmäistä kertaa kalastaneita. Jos tässä epäonnistutaan, tullee harrastajien määrä vähenemään ja samalla kalastonhoitomaksukertymä putoamaan.

Koko uuden kalastuslain ajan on käyttötarkoituksiin 1–3 varattu budjetin prosentuaalinen osuus ollut laskusuunnassa, vaikka niillä rahoitetaan sekä kalastajien neuvontaa että kalavesien hoitoa ja kalastuksen valvontaa. Myöskään valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2021 ei kalastusharrastuksen ja kalastonhoitomaksukertymän kasvattamisen etsikkoaikaa ole, ainakaan toistaiseksi, tunnistettu.

SVK:n mukaan nyt esitetyn 4 950 000 euron (55,6 %) sijaan käyttötarkoituksiin 1–3 tulee varata kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietinnössä tunnistetun määrärahaosuuden (65,4 %) mukainen 5 800 000 €. SVK:n mukaan käyttötarkoituksien 1–3 määrärahoista tinkimisen on nyt loputtava. Lisäksi nyt on ainutlaatuinen mahdollisuus kalatalouden rahoituspohjan pidemmän aikavälin vahvistamiseen ohjaamalla kalastuksenharrastajien maksamista kalastonhoitomaksuista esitettyä suurempi osa uusien ja tulevien harrastajien auttamiseen ja neuvomiseen.

SVK:n mukaan käyttötarkoituksien 1–3 rahoitusta voidaan kasvattaa omistajakorvauksiin ohjattua määrärahaa pienentämällä. SVK korostaa, että kalavesien omistajakorvaukset eivät ole korvamerkittyä kalavesien hoitorahaa, vaan korvausrahaa viehekalastuksen (= maksullisen yleiskalastusoikeuden) aiheuttamasta kalastusrasituksesta. Korvausrahoihin ei varat myöntävä ELY-keskus voi kalastuslain 83 §:n mukaan vaikuttaa, vaan omistajat voivat käyttää saamansa korvausrahat haluamallaan tavalla. Korvamerkkaamattoman rahoitusosan pitäminen kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän esittämää osuutta suurempana on pois kalavesien kestävään käyttöön ja hoitoon (sis. MMM:n ja ELY-keskuksien myöntämät hankeavustukset), valvontaan, sekä kalatalousalueiden toimintaan ja kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämiseen tarkoitettujen käyttötarkoituksien 1–3 määrärahasta.

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyi syksyllä 2019 Vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategian. Se on merkittävä asiakirja, joka ohjaa kalataloushallintoa, -järjestöjä ja kalatalousalueita maamme vapaa-ajankalatalouden kehittämiseksi ja rahoittamiseksi vuosikausiksi eteenpäin. Kunkin toimijan odotetaan toteuttavan strategiaa oman toimintansa puitteissa osana kokonaisuutta. SVK muistuttaa, että hallitusohjelmassa on luvattu myös toimeenpanna Suomen vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiaa, johon ei kuitenkaan ole osoitettu talousarvioesityksessä erillistä määrärahaa. Strategian toteuttamisen keskeinen rahoitus tapahtuu siten kalastuslain 82 §:n mukaisiin käyttötarkoituksiin 1–3 osoitetuista määrärahasta. SVK:n mukaan kalatalouden rahoituksen suuntaaminen uusien harrastajien neuvontaan on edellytys sille, että vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategiaan kirjattu tahtotila vapaa-ajankalastuksen suosion ja yhteiskunnallisesti arvostetun luontoharrastuksen asemasta voidaan saavuttaa.

Viitaten edellä esitettyyn SVK esittää, että vuoden 2021 talousarvioesityksessä kalatalouden edistämisen määrärahoista käyttötarkoituksiin 1–3 varataan 5 800 000 euroa, jotta kalatalouden neuvonnassa voidaan paremmin vastata kasvavien kalastajamäärien kasvaneeseen neuvontatarpeeseen ja jotta hallitusohjelmaan kirjattua Vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiaa päästään toimeenpanemaan. SVK:n mukaan kalastuksen harrastajilta kerättyjen kalastonhoitomaksuvarojen ohjaaminen uusien harrastajien neuvontaan on sijoitus tulevaan, jolla vahvistetaan kalastonhoitomaksukertymän pitämistä ennätysvuoden 2020 tasolla myös tulevina vuosina.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja